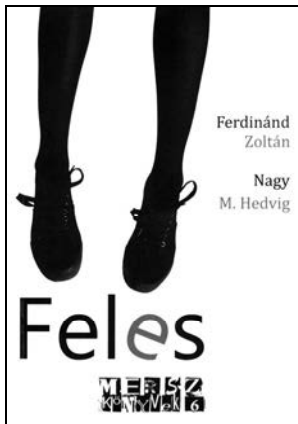

GAJDÓ ÁGNES

Túl tömény? Az!

FERDINÁND ZOLTÁN – NAGY M. HEDVIG: FELES

MERSZ Könyvek 6.
Bada Dada Alapítvány
Budapest, 2018
92 oldal

”

A címlapon két láb lóg. Belóg? Két fél láb? Zoknis vagy harisnyás? A cipő mindenestre fűzős. „Négy láb jó, két láb rossz.” Orwell. Valami ilyesmi lehet, amikor nem tudjuk, mi vár ránk. Feles. Már a cím is többértelmű. A borítótóról nem is szólva. Fehér alapon piros és fekete színű. A fekete dominál. A piros kiemel. „Zoltán”, „M. Hedvig” – e két név pirossal szedve. És a címben, a „Feles”-ben a második „e” piros színű, és enyhén kókad. Vagy dőlt. Olyan, mintha fejet hajtana az „s” előtt. Persze lehet, hogy csak megbotlott a borítótó uraló (majdnem) tökéletes tiszta fehérségben.

A MERSZ Klub MERSZ Könyvek sorozatának hatodik darabja – mely mindössze száz kézzel számozott és a szerzők által aláírt példányban készült 2018-ban Budapesten – töprengésre késztet. S arra, hogy Ferdinánd Zoltán rövidke szösszeneteihez és Nagy M. Hedvig sajátos fotóihoz illeszkedve már-már hasonló stílusban (majdnem csak tőmondatokban) nyilvánítsunk véleményt. Haynal Ákos előszavából kiderül, hogy az írásokat a fényképek inspirálták, tehát a tyúk és tojás kérdése ez esetben megoldódott. Bár e kettős játék sokféle értelmezési, sokféle létösszegzési lehetőséget hordoz, kevés hasonló született eddig irodalmunkban. Móser Zoltán *Szavak és képek. Baka Istvánról – Baka Istvánhoz* című összeállítása jut eszembe elsőként, amely abban ugyan eltér, hogy nem közös alkotás volt, nem két élő művész sajátos párbeszéde, hiszen Baka halála után látott napvilágot, s ott a versek ihlették a fotókat. Pontosabban az elkészült fényképeket szemlélve ötlött az alkotó eszébe egy-egy Baka-vers.

A *Feles*ben két félből tevődik össze egy egész. A két *fél* persze önmagában is egész... Adott egy nem mindennapi, már-már zavarba ejtően egyedi fotográfia, mely életet és halált, szépséget és rútságot, végest és végtelent, kicsinyt és óriást, hétköznapit és különlegest kihívóan, enyhén, olykor durván provokatív módon dolgoz föl. A legtöbb képen maga az alkotó is látható, mégsem mondanám önarcképeknek ezeket az alkotásokat. A kötet páratlan oldalát uraló képeken

Nagy M. Hedvig nem csak önmagát láttatja különféle helyzetekben, pózokban: kompozíciói elgondolkodtató, vitára készítő, többféle értelmezési lehetőséget kínáló vizuális műalkotások is egyben.

Kezdjük a képek tanulmányozásával az „olvasást”. Merüljünk el egy-egy fotó látványában, s próbáljuk megfogalmazni gondolatainkat. Zavarba ejtő a helyzet, ugyanis egyáltalán nem egyszerű a szavak és mondatok szintjére kényszeríteni csapongó, olykor kevésbé szalonképes értelmezéseket generáló elménket – köszönhető mindez a talán némiképp extravagáns, máskor túlságosan homályos és többjelentésű képeknek. Bevallom, sokról nem tudom megállapítani, mit ábrázol. De épp ez a szép – mert itt lép be a körforgásba, a kreatív alkotásba, együtt gondolkodásba a fantázia. Vajon hogyan lehet föloldani a gyötrő vizualitás mögötti, talán személyes titkokat is elfedő rejtélyt? Hogyan és mely ponton találkozhat a képalkotó elme a szövegalkotó közlésvágyával?

Tegyünk egy próbát! Mit lát a kritikus/recenzens egy-egy fotóban? A kötet 13. oldalán például párhuzamos világok találkoznak. A vízszintesen futó, erőteljes levelek, száraz erezete a fotoszintézis ígését hordozza. Ha másként nézem, a furcsa-szép fehér foltok tűnnek föl először. Bicikllyom a sárban. Nádi hegedű. Felnagyított kukoricaszár, mely épp alkalmas játék kardnak. Fordított Rorschach-teszt? A képről írt szösszenetnek a *Dwa bratanki* címet adta a szerző...

Ferdinánd Zoltán olyan mélységekbe utazik s utaztatja olvasóját, amely ritkaság mostanában, hiszen legszívesebben mindenki menekülne a sötétség, a baj, a bűn, a rossz, a végzet elől. A rövid írások mégis szándékoltan durvák, megkockáztatom, hogy olykor már-már közönségesek, ám mindez nem öncélú. Néha persze magam is fölkaptam a fejem, mert túlságosan ellenségesnek éreztem a szerző mondatait, de aztán belegendoltam, hogy hiszen „a gondolatok vámmentesek”, s „a szó veszélyes fegyver”. Luther és Illés. Utóbbi nem a próféta, hanem a legendás együttes, a dalszöveget Bródy János írta: „A szót kimondják / ki tudja, ki hogyan érti. / A szót leírják, / ki tudja, ki mire gondol. // A szó veszélyes fegyver, / és van, aki fegyvertelen.”

Mindez egyáltalán nem mondható el Ferdinánd Zoltánról. Ő nem fegyvertelen, s bár olykor tényleg nehéz kapcsolatot találni írásai és a fotók között, mégis kijelenthetjük, hogy a mai magyar valóság hiteles krónikása. Nem szociográfia, amit ír, ám olyan mélységekbe merészkedik, amire csak kevesek képesek. Álmodok, szürreális látomások keverednek a megélt és átélt valósággal. Hagymás vér, lopott kocsi, szentjánosbogarak, ultrahang, osztálytalálkozó, horrorfilm, David Bowie. Utóbbi épp kávéfőző a Marson. Túl tömény? Az. Akár egy minőségi feles.

A *Fogyatkozás* című szöveg a kedvencem: „Az első fényképen én vagyok. Az első fényképen hús, a másodikon negyven, a harmadikon hatvan. Húszévente szoktam csak önarcképet csinálni magamról, hogy úgy istenigazából lássam a változást. Ha egyszer nyolcvan leszek, ki kell majd egészítenem a sorozatot egy újabb fényképpel. De azért ez elég valószínűtlen. Amúgy is elég nekem a hetven. A hatvanat valamiért mindig kevésnek gondoltam, a nyolcvannal meg túlságosan soknak, és túlzásokba esni sosem szerencsés. Legyen akkor hetven. A hetvennel szerintem ki lehet békülni. Aztán már úgymint csak tél van és csend és hó és halál” (22). S hogy mi látható a szöveget megihlető fotón? Hmmm. Három krumpli. Nem... Inkább három dió. Vagy három kis testi hibás kavics... De lehet csörögőfánk, üveggolyó, kukoricaszem, mamakönnny. Ki mire gondol a leggyakrabban.